

jejich přímou napodobeninu. Je to, pokud je mi známo, zatím úplně ojedinělý tvar mísy v moravském prostředí, jehož průkazný význam ještě zvyšuje okolnost, že jde o nález sídlištní, pocházející ze dna neporušené zásobnicové jámy zajímavého obsahu. Kossack pochopitelně nemohl zanést tento moravský nález do své mapky (díl II, tab. 152 B-1), což by jen ještě dodalo závažnosti jeho závěrům. Uvážíme-li, že na jihozápadní Moravě jsou značná ložiska tuhy, nejsme daleko od vlastní Kossackovy myšlenky obchodních styků západovýchodních, ač víme, že pokud jde o Moravu by to byly úvahy příliš odvážné.

Dálkový obchod mohl být podle autorových názorů v rukou „panů“, kteří vyzbrojovali za obchodními účely celé expedice, které při nákupech surovin (sůl, tuha) mohly zároveň odhýbat výrobky „panských usedlostí“ (Herrensitzen). Při transportech mohlo být jistě používáno těžkých 4kolých vozů, které lze rekonstruovat podle hrobových nálezů a jež autor staví do protikladu k lehčím 2kolým vozíkům, známým zejména z analogií antických. Svůj závěr potvrzuje Kossack detailním technickým rozbořením a úvahami, které zejména pro středoevropskou bylanskou kulturu nebudou bez důležitosti. V souvislosti s tím bude nutno všimnouti si také v našich nálezech, zda se tu zejména v osteologickém materiálu neprojevuje nějaká změna fyzického typu koně oproti staršímu období popel. poli, která doprovází v již. Bavorsku užívání těžkých 4kolých vozů. Na našich sídlištech, zdá se, nebude nedostatek potřebného osteologického materiálu, který je zaznamenán v již. Bavorsku.

Jako velký klad Kossackova díla jsme uvedli syntetičnost práce. Dále lze připojit jistý rys dialektičnosti v metodickém přístupu. Sám autor se přiznává k nutnosti zkoumání jevů ve všech souvislostech (str. 84) a také opravdu vzájemnou souvislost jevů do krajností stopuje. Ukazuje se to např. při pokusech o stanovení počtu obyvatel v osadách, typů a rozsahu osad, dvorců či samot, zaměstnání osadníků, rekonstrukce šatu atd., atd.

Je samozřejmé, že při snaze vyčíst z němejho archeologického materiálu poznatky tak vysoce historické povahy, jak o nich byla řeč, vycházejí autoru některé úvahy značně teoreticky. Mnohé bude nutno ještě velmi zdoluhavými výskumy ověřovat, jistě však mnoho z toho v budoucnu potvrdí bystrá pozorování Kossackova. Ostatně autor sám vždy naznačuje únosnost svých teoretických úvah, dodržuje pravidlo v úvodu formulované, že lépe naznačit cestu k řešení než činit mylné závěry. A to co nejohravnějšího zůstává k vyřešení — to shrnuje autor v závěru do několika bodů.

Na závěr tedy znovu zdůrazníme, že Kossackova kniha je důležitým přínosem nejen k dějinám doby halštatské, ale k historiografii pravěku vůbec. Zejména závažné otázky sociálního rázu dávají práci místy ráz obšírné studie strukturálně-sociologické. I když snad ještě nebylo řečeno poslední slovo, zůstává práce každopádně hodna pečlivé pozornosti.

Vladimír Podborský

Marcel Pobé und Jean Roubier, Kelten—Römer. Tausend Jahre Kunst und Kultur in Gallien. Walter-Verlag Olten und Freiburg im Breisgau 1958. 100 stran + 259 vyobrazení

K velkému úspěchu této krásné švýcarské publikace spojili se vědec a umělec, kulturní historik M. Pobé a vynikající fotograf J. Roubier. Jak naznačuje titul s podtitulem a počet stran i vyobrazení, je těžiště knihy v obrazové části dost podrobně komentované, str. 67 nn., a jejím obsahem je zhruba jedno tisíciletí ve vývoji starověké Galie, bohaté na mísení různých kultur, především keltaké a antické řeckořímské. Skoro 60 stran textu je úvodem k „čtení“ systematicky uspořádaného obrazového materiálu. Obr. 1—5 s památkami megalitické kultury sahají do prehistorie, která však v leccems dožívala i v době historické. Další ilustrace jsou rozděleny mezi materiální kulturu Keltů, obr. 6—56, rané keltské umění, obr. 171—225, galskořímské umění, a středomořskou kulturu řeckořímskou, obr. 57—64, Řecko v Provinci, obr. 65—170, romanisace Provence a římské umění doby císařské v Galii. V epilogu, obr. 226—259, vstupujeme

starokřesťanským uměním částečně již do nového světa na pomezí antiky a středověku. Je samozřejmě, že keltské a římské není možno v období, kdy Keltové byli pod vládou Římanů, ostře oddělit a tak dělítka jsou někdy dost vnějšková, např. zvlášť božstvo keltské a božstvo římské, i když obojí v smíšeném galskořímském slohu. Cílem publikace, jak se uvádí, je vzbudit nadšený zájem o Keltů a římskou civilizaci v Galii. Úvodní text, často příliš obecný, je proto zaměřen k zdůraznění několika významných vývojových momentů a nechce být přehledem dění a kultury v starověké Galii. A tak jednotlivé kapitoly nezachovávají přísně chronologickou linii, která je základem pro uspořádání obrazového materiálu, nýbrž spojují často starší i mladší, ukazující na přetrvávání domácího, předřímského, počínajíc přežitky megalitické kultury. Zřídka se v textu objeví určité datum, jako založení řecké Massalie kolem r. 600 nebo zničení keltského oppida u Entremont r. 123 za bojů Římanů s Keltů a Ligury, které vedly k zřízení nové provincie spojující Itálii a Hispanii. Autor v úmyslu vést čtenáře k studiu ilustrací a k vytvoření širokého kulturně-historického obrazu na tomto základě téměř úplně potlačil vnější události i jejich souvislost a přičtiny a žádá od uživatele knihy jen uvědomění následnosti: Keltové — Řím s řeckou předehrou a s tím spojených kulturních vlivů. V úvodních slovech k vysvětlivkám jednotlivých obrazů říká Pobé, že usiluje o to, aby i neoborník z vybraných ukázek monumentálního umění pochopil jeho smysl a krásu, jinak řečeno, aby pronikl především do jeho formální stránky, uvědomil si rozdíly domácího a antického, a to nejen v umění, nýbrž vůbec v myšlení a chápání světa. Tuto červenou nit vývoje vidí v supranaturalistickém zaměření a tak nakonec starokřesťanské umění je autorovi úplným vyjádřením toho, co obsahovaly už keltské maskovité hlavy, ale nedovedly ještě přiměřeně vyjádřit. Takové spojování jednotlící myšlenkou přes dlouhá staletí není ovšem historické, nedbá kořenů těchto projevů a je pouhým schematem.

V jednotlivých kapitolách upozorňuje Pobé zejména na význam masky a hlavy u Keltů, známých např. Poseidoniovi jako lovci lebek, na sídliště, starší výšinná oppida a římská města v rovině, vybavená všemi vymoženostmi antické civilizace, dále na význam vody v životě i v kultu, na zrcadlení života, práce i zábavy v umění a konečně na keltské náboženské představy sepnuté s přírodou, zejména se zvířaty, a na odraz válek v životě Galie. Text však pokračuje a zkonkrétňuje se ve vysvětlivkách k obrazům, kde jsou uváděny i technické údaje, což je důležité pro odborníka. Jádro knihy, jak jsme již řekli, je v řeči obrazů usměrněné věcným komentářem (někdy prozrazujícím nespecialistu, např. k obr. 156 hovoří o rohových pilastrech jako o „vestavěných rohových sloupech“). Ilustrace mají podle úmyslu autorů hovořit i k vědecky nespecializovaným čtenářům, a to opravdu splňují. Největší klad této knihy, i graficky velmi pěkně upravené, vidím v bohatosti materiálu — i když je vypuštěno téměř úplně drobné umění — a v jeho názornosti, která poučí diletanta i specialistu o životě starověké Galie a především o jejím umění, v němž se zase zrcadlí svět Keltů a Římanů. Na dobře volených ukázkách, často i málo známých, z území nejen nynější Francie, ale i Švýcarska a z okolí německého Trevíru, je dobře vidět vrstevnatost římského umění, klasicisující proud, např. obr. 109, 122, 137, dynamický proud, obyčejně s místním přízvukem, sr. obr. 169—170, a zejména domácí keltské umění jasně se projevující i za doby římské, sr. různá vyobrazení bohyně Epony, obr. 179—181. Zvláštního ocenění zaslouží si Roubierovy fotografie. Jsou to umělecká díla, nešablonovitá, s rozmanitě volenými záběry celků a detailů. Detaily jsou voleny tak, že nezkrasují celek, jak činívá často jartpourtartistický formalismus. Mistrovsky dovede Roubier uplatnit materiál soch, sr. např. unikátní zlatou bustu M. Aurelia z Aventiky, Avenches, nebo bronzovou hlavu Helvetia z Prilly, obr. 143, 145. Pokud jde o obsahovou stránku ilustrací, je vidět, že Roubier a Pobé pracovali společně. Jejich kniha potěší, poučí i poskytne látku k studiu.

Oldřich Pelikán